

Grupa "Zaštitimo reke Prijepolja"

Poštovani,

Odgovaram Vam na pismo od 19.09.2024. vezano za zaštitu Ratajske reke i ostalih vodotokova okoline Prijepolja.

U ime Odeljenja za hidroekologiju i zaštitu voda Instituta za biološka istraživanja "Siniša Stanković" (IBISS), moram da Vam kažem da je poštovanost grupe Zaštitimo reke Prijepolja za svaku pohvalu.

Posebno mi je drago što je jasno da zaštitu reka i ujedno i prava svih građana na zdravu životnu sredinu, čiji je značajan deo i biodiverzitet, želite da obezbedite kroz organizovan pristup i kroz instrumente koje pravna država mora da poseduje.

Austropotamobius torrentium koga pominjete u Srbiji je strogo zaštićena vrsta (Prilog 1 Pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva ("Službeni glasnik RS", br. 5/2010, 47/2011, 32/2016 i 98/2016) i samo postojanje ovog dekapodnog raka je značajan razlog da se deo toka koji nastanjuje zaštititi i da se zabrani bilo kakav vid uništavanja staništa, posebno izgradnja minihidroelektrana.

Naše Odeljenje bavi se istraživanjem i zaštitom voda od osnivanja Instituta, dakle više od 77 godina. Nadam se da nam to daje dovoljan kredibilitet da sa stručne strane imamo puno pravo da kritikujemo izgradnju minihidroelektrana na vodotocima koji su značajni sa aspekta zaštite biodiverziteta, kao što su to pritoke Lima, uključujući i Ratajsku reku.

U tom smislu, stručno mišljenje Odeljenja za hidroekologiju i zaštitu voda IBISS-a je da je izgradnja minihidroelektrane na Ratajskoj reci sa aspekta zaštite biološke raznovrsnosti neprihvatljiva. Isto mišljenje može se primeniti i na ostala 23 vodotoka sliva Lima koje nastojite da zaštitite.

Naglašavamo da smo spremni da vam pružimo podršku i sa konkretnim podacima i odgovarajućim dopisima koji sadrže stručno mišljenje o značaju vodotokova područja sa stanovišta zaštite biološke raznovrsnosti. Ukoliko je potrebno, spremni smo i da obavimo dodatna terenska istraživanja, koja bi upotpunila podatke.

Ujedno, imate našu dozvolu da ovu izjavu koristite kao stručno mišljenje u svrhu zaštite vodotokova sliva reke Lim.

PRILOG: Pismo od 19.09.2024. primljeno od Damira Bećirbašića

Srdačan pozdrav,

Momir Paunović, rukovodilac Odeljenja za hidroekologiju i zaštitu voda IBISS

---

dr Momir Paunović, naučni savetnik
Pomoćnik direktora
Institut za biološka istraživanja "Siniša Stanković" –
Institut od nacionalnog značaja za Republiku Srbiju
Univerzitet u Beogradu
Bulevar despota Stefana 142
11000 Beograd, Srbija
E-mail: mpaunovi@ibiss.bg.ac.rs;

Momir Paunović

From: Stop MHE u Prijepolju <stopmheuprijepolju@gmail.com>
Sent: 19 September 2024 20:06
To: Maja Raković; Momir Paunović
Subject: Predstavljanje reka Prijepolja

Poštovanje,

Piše Damir Bećirbašić ispred grupe Zaštitimo reke Prijepolja.

Bavimo se zaštitom reka Prijepolja, pre svega od izgradnje minihidroelektrana (MHE).

Jedna od reka koju branimo je i Ratajska. Ova rečica je izuzetno bogata raznim zaštićenim biljnim i životinjskim vrstama, među kojima se posebno izdvaja potočni rak. Snimci gde ih je po više desetina na par kvadratnih metara su najviše zainteresovali Zavod za zaštitu prirode da počne sa istraživanjima ove reke za njenu zaštitu.

Sve reke u Prijepolju su planinskog tipa i izuzetno bogate svim zaštićenim i strogo zaštićenim vrstama karakterističnim za planinske reke - potočni rak, potočna pastrmka, potočna mrena, grčka žaba, peš itd. Neke od najpoznatijih pritoka Lima su i Mileševka (koja prolazi kroz centar grada, a njena klisura je posebno zaštićena), Sopotnica (veličanstveni vodopadi), Ratajska, Gračanica, itd. Ukupno je 24 vodotoka zvanično predstavljeno kao reka u Prijepolju.

Nažalost, veliko prirodno bogatstvo (čak 4 zaštićena područja i skoro 25% zaštićene teritorije na nivou opštine) je planirano za uništavanje izgradnjom preko 45 MHE!

Nažalost, od tog broja, 3 su izgrađene na rečici Gračanici, uprkos tome što je ona u strogo zaštićenom području PIO Kamenja Gora, i to je baš njena klisura jedan od lokaliteta o kome se treba posebno voditi računa! Izgradnjom ovih hidroelektrana reka je totalno uništena i presušila, pa smo sve dokumentovali i podneli odgovarajuće krivične prijave (link sa slikama uništene reke: <https://nova.rs/vesti/drustvo/reka-gracanica-presusila-zbog-investitora-koji-je-hapsen-u-crnoj-gori-u-zasticenom-prostoru-izgradili-dve-male-hidroelektrane-pa-krsili-uslove-drzave/>). I ova reka je (bila) zanimljiva jer je ona poznato mrestilište još jedne retke i zaštićene vrste, mladice. Osim toga, na njoj su istraživači pronašli i retki nalaz ribe Svetlice, a naučni radovi kažu da su potočne pastrmke iz ove reke (bile) odlične genetike.

Radove su radili istraživači iz Kragujevca i mogu Vam proslediti reference.

Sve u svemu, kroz pravnu borbu, ali i solidarnost meštana i peticije za zaštitu reke Ratajske, ona je stavljena u plan istraživanja Zavoda za zaštitu prirode Srbije, koji ove godine vrši istraživanja i pravi studiju zaštite ove reke.

Iako smo zaustavili izgradnju, i dalje strahujemo da se ona može nastaviti, a dodatno nas zabrinjava i reka Sopotnica, čiji su vodopadi i slapovi nadaleko poznati. I ona je planirana za stavljanje u cev u donjem (nepristupačnom) toku, iako poseduje i u donjem, nezaštićenom delu sjajne vodopade (čak smo i prešli ovu neverovatnu reku od ušća do izvora, što nije baš preporučljivo bez ozbiljne planinarske opreme), neverovatnu prirodu i mnogo naučnih radova o pronađenim vrstama van granica zaštićenog područja (uglavnom studenata iz udruženja Josif Pančić iz Novog Sada).

Sve u svemu, trenutno radimo kampanju da naša opština zabrani izgradnju svih MHE u Prijepolju. Podrška svih građana, udruženja iz raznih gradova Srbije, ali i regiona, naučne zajednice, nam je i više nego značajna. Uglavnom su ljudi snimali kratku video poruku sa podrškom i zahtevom našoj lokalnoj samoupravi da zaštiti naše reke.

Ukoliko ste u prilici, možete nam pomoći tako ili na bilo koji drugi način. Kao naučnike, sigurno vas zanima i terenski rad, a prostora za istraživanje je mnogo, jer su male reke uglavnom slabo istražene. Obronci Zlatara, Jadovnika, Kamene Gore, Pobjenika, Jabuke i drugih planina i visoravni garantuju uspeh, budući da su reke uglavnom netaknute (sem u donjem toku, gde nam je svest na baš niskom nivou). Naravno, tu je i Lim kao glavna i najveća reka, sa svim svojim lepotama. Biološki veoma čist, ali nažalost, zagađen velikom količinom smeća.

Sve u svemu, izvinjavam se na malo dužem mejlu, ali sam hteo što više i bliže da Vam predstavim naše lepote i da vas zainteresujem da nađete nešto što je vama zanimljivo, kako bismo pomogli jedni drugima. Hvala na svemu!

Srdačan pozdrav,
Damir Bećirbašić
Zaštitimo reke Prijepolja